

У ЦЬОМУ НОМЕРІ:

- ЛЕНІН ПРО ТЕОРІЮ.
- ЛЕКЦІЯ В. Г. КРЕМЕНЯ ПРО ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИЙ ПРОГРЕС І ПЕРЕБУДОВУ.
- ДОСЛІДЖЕННЯ В. О. КУДІНА І О. В. КУДІНА «КНИГА І ВІДЕОКАСЕТА. ВІД БІБЛІОТЕКИ ДО ВІДЕОТЕКИ».
- ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЧИТАЧАМ КНИГИ КНИГ БІБЛІОТЕКИ.
- ПЕРЕДРУК РОЗДІЛУ «ОДКРОВЕННЯ СВЯТОГО ІОАННА БОГОСЛОВА».
- НОВЕ ПРО РОЗВІДНИКІВ Л. Ю. МАНЕВИЧА І РІХАРДА ЗОРГЕ.
- ГІСТЬ «ТРИБУНИ ЛЕКТОРА» — ЖУРНАЛ «ПЕРЕЦЬ».
- УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ.
- ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ:
 - ЯКИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН В РЕСПУБЛІЦІ?
 - СКІЛЬКИ НАЦІЙ І НАРОДНОСТЕЙ ЗА ПЕРЕПИСОМ?
 - ЧИ БУВ СТАЛІН ЧЛЕНОМ ЦК КП(б)У?
 - СКІЛЬКИ АЕС НА ПЛАНЕТІ?
 - ЧИ ВПЛИВАЄ ЛІТНІЙ ЧАС НА БІОРИТМИ?
- ПОРАДИ Д. С. ДЖАРВІСА.
- ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ КВАСОЛІ.
- РЕЦЕПТИ «ЛЕЧЕБНИКА» ПРО ЛІКУВАННЯ: ЛЕГЕНІВ, ХРЕБТА, НЕВРИТІВ, АЛЕРГІЇ.

НАЦІЇ І НАРОДНОСТІ

«Скільки націй і народностей нині населяють нашу країну? Чи є серед них такі, що знаходяться на грані вимирання? І ще одне запитання — щодо Литви, Скільки в цій республіці литовців і скільки росіян?»

В. П. Яценко,
м. Черкаси

Шановний Володимире Павловичу. За даними Держкомстату СРСР, нині на території Радянського Союзу проживає 129 національностей і народностей. Це ті, що увійшли до офіційного списку перепису населення. Таким чином, за станом на 1989 рік в країні нараховувалося 285 мільйонів 743 тисячі чоловік. Є у цьому списку і така графа як «інші національності». В ній позначено всього 30 тисяч чоловік.

Якщо аналізувати зростання чи зменшення чисельності тих чи інших націй, народностей або етнічних груп, то звертає увагу той факт, що за останні десять років в нашій країні зменшилась кількість австрійців, китайців, поляків, фінів, французів, чехів і японців. Навряд чи варто говорити про якесь вимирання цих народів. Можна лише передбачити, що вони скористалися правом виїзду з Радянського Союзу і переселилися до інших країн.

Менше стало свреїв. Тут також слід враховувати процес еміграції до інших країн. Так, якщо за переписом 1979 року їх було 1 мільйон 762 тисячі, то в 1989 році — мільйон 375 тисяч.

Зменшилась чисельність карелів з 138 тисяч до 131, кримчаків — з 3 тисяч до 1,4, халха-монголів — з 77 тисяч до 67.

Слід відзначити, що вперше до перепису населення увійшли народності, що населяють Північ, — ороки (0,2 тисячі), чуванці (1,5 тисячі), енци (0,2 тисячі).

І тепер відповідь на останнє запитання. Всього в Радянському Союзі нині проживає 3 мільйони 67 тисяч литовців. У 1979 році їх було 2 мільйони 851 тисяча. Якщо говорити про національний склад Литовської РСР, то в республіці литовці становлять 79,6 процента, росіяни — 9,4, поляки — 7, білоруси — 1,7 процента.

МИРНИЙ ЯДЕРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

«Нині громадськість багатьох країн протестує проти будівництва нових атомних станцій. А скільки їх всього на земній кулі, і які країни за кордоном продовжують розвивати свій мирний ядерний потенціал?»

М. І. Пасько,
м. Львів.

За даними Міжнародного агентства по атомній енергії, нині на території 27 країн знаходяться атомні електростанції. Найбільше АЕС розміщено в Сполучених

Штатах — 110, Франції — 55, Радянському Союзу — 53, Англії — 40, Японії — 39, ФРН — 24, Канаді — 18, Швеції — 12, Іспанії — 10, Чехословаччині — 8, Бельгії — 7, Індії — 7.

Нові реактори будують в Японії (13), Франції (8), Чехословаччині (8), Індії (7), НДР (6), США (5) та в ряді інших країн. Очікується, що до так званого «атомного клубу» незабаром можуть увійти Румунія, Китай, Іран, Куба та Польща.

«ЛІТНІЙ ЧАС» І БІОРИТМИ

«Хотілося б дізнатися, хто є автором так званого «літнього часу», і як він впливає на здоров'я людини?»

В. І. Марков,
м. Одеса

Історія з так званим «літнім часом» бере свій початок у 1918 році. Тоді з метою «економії палива і освітлювальних матеріалів» Рада Народних Комісарів ухвалила рішення про переведення на «літній час» стрілок годинника на годину вперед. На осінньо-зимовий період стрілки переводилися назад. Так було до 1930 року, коли стрілки перевели вперед, а у зворотній бік не повернули. І сталося так, що країна жила на годину вперед проти поясного часу до квітня 1981 року. З цього часу стрілки годинника почали переводити ще на годину вперед. І вишло, що ми вже живемо на дві години вперед від поясного часу.

Ідея обганяти час на дві години вперед офіційно була викладена у статті «Резерви часу — на службу Батьківщині» у журналі «Социалистический труд». Її підхопили, переважно, пенсіонери і до директивних органів почали надходити листи з вимогою підтримати думку вченого В. Цветковського, автора статті.

Спочатку планувалося провести експеримент в одній із союзних республік, доручити цю справу Держкомпраці СРСР, (а не Державній комісії єдиного часу і еталонних частот СРСР) і Міністерству охорони здоров'я, яке могло б зробити свої висновки щодо впливу «літнього часу» з на здоров'я людини. А потім взагалі відмовилися від експерименту. Гору взяли розрахунки по економії електроенергії.

Одне слово, вийшло так, що економлячи на електроенергії ми завдаємо шкоди здоров'ю людей, організм яких віками пристосовувався до природного поясного часу. Адже мільйони людей недосипають у ранкові часи, їхній період «входження» у робочий ритм збільшується, а значить страждає і народне господарство. А вивченням працездатності людей у перші ранкові часи у нас ніхто не займається.

Між іншим, як свідчить зарубіжна преса, у західних країнах є також свій «літній час», але там цю справу поставлено на більш раціональну й науково

обгрунтовану основу. Взимку західні країни дотримуються природного поясного часу, а влітку переводять годинники лише на годину вперед, а не на дві, як у нас.

Така система у нас була прийнята 1930 року і, можливо, варто повернутися до неї знову.

НАШІ ВІЙСЬКА В НДР

«Відомо, що з територій Чехословаччини, Угорщини, а згодом і Польщі, будуть виведені радянські війська. А який статус наших військ НДР?»

В. І. Гриненко,
м. Житомир

На ваше запитання відповідає генерал-майор у відставці К. В. Севаст'янов: — Перебування радянських військ на території НДР регламентується домовленостями із союзниками по антигітлерівській коаліції. Якщо говорити про конкретну процедуру їх розміщення, то це погоджено з урядом НДР, про що свідчить двосторонній договір. Аналогічні договори були укладені також із західними державами-переможцями і Федеративною Республікою Німеччиною.

Виходячи з юридичних прав чотирьох держав-переможців, які обмежують суверенітет НДР та ФРН, уряд Німецької Демократичної Республіки не може, як це зробили, скажімо, уряди Чехословаччини і Угорщини, поставити питання про виведення радянських військ. Він має право лише заявляти про можливе скорочення радянських військ.

І ще про одне суттєве зауваження. Нинішній статус радянських військ є таким: Головнокомандуючий Західною групою військ — за посадою генерал армії — може на випадок загрози нашим частинам вдаватися до необхідних заходів, включаючи й застосування сили, без попереднього повідомлення або погодження з урядом НДР. При цьому, останній не має права вето.

Сьогодні важко сказати, як будуть розвиватися події найближчим часом у зв'язку з можливим об'єднанням НДР і ФРН. Однак, у будь-якому випадку присутність радянських військ на території НДР має підпадати під вже відому формулу «чотири плюс два». Йдеться про те, що у вирішенні цієї проблеми будуть брати участь Англія, Сполучені Штати, Франція, Радянський Союз, а також НДР та ФРН.

ПАРЛАМЕНТ УКРАЇНИ

«Надрукуйте, будь ласка, дані про склад українського парламенту. Бажано, щоб це була докладна розповідь про те, які верстви населення представляють депутати, їх соціальний стан, віковий ценз, національність тощо».

В. М. Крутояр
м. Суми.

Кореспондент «Трибуни лектора» просив голову Центральної виборчої

комісії, заступника міністра юстиції УРСР В. Ф. Бойка прокоментувати ваш лист. Ось що сказав Віталій Федорович: — Мені цілком зрозумілий інтерес читачів «Трибуни лектора» до складу парламенту України. Адже це перші вибори, що відбулися в нашій республіці на багатомандатній основі, в досить гострій, конкурентній боротьбі.

Але перед тим, як прокоментувати докладніше склад депутатів, хотів би ознайомити читачів із таблицею, що підготовлена Центральною виборчою комісією.

ДАНІ
про якісний склад обраних народних депутатів Української РСР

Обрано народних депутатів	— 443
робітників	— 26
колгоспників	— 26
голів колгоспів	— 24
керівників держ. підприємств і організацій	— 66
керівників промислових підприємств	— 55
директорів радгоспів	— 6
працівників республіканських органів	— 25
працівників радянських органів	— 35
голів виконкомів місцевих Рад	— 22
заступників голів виконкомів місцевих Рад	— 8
працівників відділів і управлінь виконкомів місцевих Рад	— 4
працівників громадських організацій	— 106
секретарів ЦК, ОК, РК, МК	— 77
інших працівників партійних органів	— 16
комсомольських органів	— 3
профспілкових органів	— 3
інших організацій	— 7
представників науки	— 24
представників культури	— 11
представників освіти	— 30
представників охорони здоров'я	— 16
представників засобів масової інформації	— 12
представників прокуратури	— 3
представників суду	— 1
представників МВС	— 8
представників адвокатури	— 2
представників КДБ	— 4
юристконсультів	— 1
творчої інтелігенції	— 4
військовослужбовців	— 14
інженерно-технічних працівників	— 14
релігійних діячів	— 1
інших	— 12
не працюють	— 8
жінок	— 13
безпартійних	— 67
членів ВЛКСМ	— 4
українців	— 332
росіян	— 99
білорусів	— 5
болгар	— 1
вірменів	— 1
євреїв	— 4
німців	— 1

з вищою освітою	— 419
незакінченою вищою	— 5
середньою спеціальною	— 5
середньою загальною	— 14
віком до 30 років	— 20
віком до 40 років	— 74
віком до 50 років	— 185
віком до 60 років	— 148
після 60 років	— 16
народних депутатів СРСР	— 5
депутатів Верховної Ради УРСР	— 5
ХІ скликання	— 44

Всього обрано 443 депутата. Сім депутатів на час складення даної таблиці мали бути дообрані, що, в основному, не впливає на якісний склад українського парламенту.

Хотілося б звернути увагу на деякі особливості нинішнього депутатського корпусу. В ньому мало представлени жінки, молодь, робітники, колгоспники.

Якщо говорити про представництво областей, то найбільше депутатів від Донецької області — 45, Дніпропетровської — 32, Харківської — 26, Луганської — 25, Одеської — 23, міста Києва — 22. Найменше депутатів у парламенті представлено від Чернівецької області — всього вісім.

Щодо соціального стану, то ми прагнули відтворити найбільш повну картину всього депутатського корпусу. Є в ньому і непрацюючі, і релігійний діяч, і люди найрізноманітніших професій.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ЦАРАТУ

«Сьогодні чимало розмов точиться навколо української мови. А як до неї ставилися за часів царизму?»

*П. П. Голодко,
м. Запоріжжя*

На ваше запитання відповідає кандидат філологічних наук М. Г. Железняк. Мова — народ. Цю аксіому людство зрозуміло давно.

Із зникненням, нівелюванням першого компонента зникає, нівелюється другий, бо «тільки через мову живе народ: її смерть — його кончина» (Й. Югман). Це добре усвідомили і досягнули всі уряди царської Росії, які будували свою політику щодо українського народу, керуючись одним лише бажанням — найскорішої асиміляції цього народу, русифікації його, денационалізації. В історії людства знайдеться небагато прикладів подібного цюкування мови. Фактично з перших років після підписання договору Б. Хмельницького з російським царем почався масовий наступ на українську мову, на українську книжку.

Уже в 1693 році було прийнято закон, що забороняв привозити до Москви українські книжки. У цей час в Москві було створено цензуру, спеціально для контролю за діяльністю українських книговидавців, а в 1709 році прийнято закон

про обов'язкову цензуру в Москві щодо друкування всіх українських книжок. Обмеження книгодрукування, між тим, дало надзвичайно плідні результати в галузі освіти на Україні, де після вигнання з Росії продовжили свою діяльність І. Федоров та П. Мстиславець.

За часів Петра I приймається серія указів, один з яких (1720 рік) повністю забороняє друкування українською мовою. Позбавивши український народ книги, царизм, розуміючи роль і вагу вищої освіти, циркуляром від 1784 року забороняє викладання українською мовою у Києво-Могилянській Академії і вводить обов'язкову російську мову в усіх училищах імперії. П'ятнадцятьма роками раніше було під корінь підрізано початкову освіту на Україні, де, за свідченням арабського мандрівника Павла Алепського, в середині XVII ст. не лише чоловіки, а й жінки та діти вміли читати.

Царизм постійно тримав у полі зору все, що пов'язане з українською мовою: книгодрукування, освіту, літературу, театр тощо. Спеціальними таємними наказами було дозволено цензурі навіть з історичних документів викидати місця, де йшлося про українську мову чи український народ.

Українофобія передавалась від одного урядового кабінету до іншого. Активно допомагала русифікації українського народу православна церква, що вона й нині продовжує робити.

Будучи одним із чисельних народів імперії, українці фактично до XIX століття не мали Святого писма рідною мовою. Це як завжди пояснювалося наявністю українського сепаратизму, зрадицтво українського народу, планами відокремлення.

Свого апогею цюкування української мови набуває в XIX столітті. Сумнозвонний вислів царського міністра Валуєва «никакого малоросійського язика не було, нет и быть не может» був предтечею нової монаршої «уваги» до української мови, що реалізувалась в циркулярі 1863 року. Наслідком такої «батьківської» турботи була заборона української духовної, художньої, освітньої літератури, театру. В результаті за 10 років на Україні (тій частині, що перебувала в складі царської імперії) вийшла лише одна книжка українською мовою.

У 1876 році царизм вирішив перекрити останній клапан, що підтримував життя української мови — заборонив ввезення української книги з-за кордону. Емський указ існував формально до 1905 року, коли було прийнято нові правила для друкування, преси, в яких ніяких обмежень щодо України не значилося. Та відлига тривала недовго.

* * *

Редакція також має намір продовжити розмову про становище української мови у повоєнний період.